

8. kolokvium knihovnicko-informačních pracovníků zemí Visegrádské skupiny V4+ [1]

Autor:

- [OTRUBOVÁ, Alena](#) [2]

Číslo:

- [2019, ročník 28, číslo 2](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [knihovnictví v zahraničí](#) [5], [rozvoj knihoven](#) [6]

Ve dnech 17.-19. června 2019 se Bratislavě konalo již 8. kolokvium knihovnicko-informačních pracovníků zemí Visegrádské skupiny V4+. Projekt pravidelného pořádání kolokvií, vždy v jiné zemi, schválili ministři kultury zemí Visegrádské skupiny z podnětu tehdejšího ministra kultury Slovenské republiky v dubnu 2005 v Banské Bystrici. Hlavním tématem kolokvií je spolupráce paměťových institucí – knihoven, muzeí, galerií a archivů v oblastech uchovávání, digitalizace a především adresného zpřístupňování kulturního a vědeckého dědictví v rámci sjednocené Evropy.

Nad 8. kolokviem V4+ převzala záštitu ministryně kultury Slovenské republiky Ľubica Laššáková, hlavním garantem akce se stala při příležitosti 100. výročí svého založení [Univerzitní knihovna v Bratislavě](#) [7].

Tento ročník byl výjimečný i historicky prvním partnerstvím [IFLA](#) [8] – Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí. Významný je i mezinárodní aspekt kolokvia, konkrétně zastoupení devíti zemí, které přesahují hranice států Visegrádské čtyřky a jsou zárukou navázání spolupráce mezi knihovnami SR, ČR, Maďarska, Polska, Chorvatska, Slovinska, Bulharska, Rumunska a Srbska.

Ústředním motivem 8. kolokvia se stalo téma Knihovny pro Evropu – Evropa pro knihovny, které úzce souvisí s aktuální iniciativou IFLA a dalších významných evropských sdružení v podobě [Manifestu knihoven pro Evropu](#) [9].

Účastníci 8. kolokvia společně podpořili tuto mezinárodní iniciativu sdružení IFLA, EBLIDA, LIBER, Public Libraries 2030 a SPARC Europe, protože i zástupci knihovnictví ze zemí V4+ chtějí takovou Evropu, která:

- garantuje, že každý člověk se kdykoliv ve svém životě může učit, číst a rozvíjet prostřednictvím knihoven,
- považuje svobodný přístup za základ svých aktivit v oblasti kultury, vědy a inovací,
-

se zavazuje plnit cíle udržitelného rozvoje OSN a v rámci svých přístupových a rozvojových iniciativ podporovat přístup k informacím.

Kolokvium slavnostně zahájila ministryně kultury SR Ľubica Laššáková v reprezentativních prostorách zrcadlové síni Primaciálního paláce společně s generální ředitelkou Univerzitní knihovny v Bratislavě Silvií Stasselovou.

[10]
*Generální ředitelka Univerzitní knihovny Silvie Stasselová při slavnostním zahájení 8. kolokvia V4
(foto: Róbert Erent, Univerzitní knihovna v Bratislavě)*

[11]

Zrcadlový sál Primaciálního paláce při slavnostním zahajovacím večeru (foto: Róbert Erent, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

Jednání probíhalo v historické budově Národní rady SR ve třech blocích.

[12]

Generální ředitelka Univerzitní knihovny v Bratislavě Silvie Stasselová zahajuje první den jednání kolokvia v historické budově Národní rady SR (foto: Róbert Erent, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

Blok Knihovny zemí V4 a jejich strategie v kontextu Manifestu knihoven pro Evropu

Blok moderoval ředitel Moravské zemské knihovny Tomáš Kubíček.

V zahajovacím příspěvku *Od slibů k partnerství: realizace cílů Manifestu knihoven pro Evropu* **Stephen Wyber** (IFLA) vyzdvihl šest oblastí, které Manifest knihoven pro Evropu obsahuje. Při naplňování cílů EU mohou knihovny hrát rozhodující roli v prosazování politik zaměřených na výraznější, spravedlivější a trvalejší udržitelný rozvoj pro všechny. Manifest tak poukazuje na možnosti, jaké nabízí spolupráce vlád s knihovnami jako partnery pro pokrok.

[13]

Úvodní příspěvek přednesl Stephen Wyber z IFLA (foto: Michal Kalnický, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

O digitálních projektech Polské národní knihovny hovořil **Tomasz Gruszkowski** (Polská národní knihovna). K plnění svých tradičních povinností zavádí Polská národní knihovna řešení s využitím nových technologií. Hlavní digitální projekty, z nichž jsou již některé dokončeny a jiné byly spuštěny, jsou určeny na zlepšování poskytovaných služeb (projekt [POLONA](#) [14]).

S dobrými příklady mezinárodní spolupráce ve [Státní vědecké knihovně v Banské Bystrici](#) [15] seznámila ředitelka této knihovny **Blanka Snopková**. Dlouholetá aktivní spolupráce s organizacemi působícími v oblasti kultury, vzdělávání a vědy vyústila v otevření šesti jazykových center – Německé studovny, Centra slovanských studií, Britského centra, Centra InfoUSA, Window of Shanghai a Centra hispánské kultury Vladimíra Olerínyho. Jejich prostřednictvím se knihovna zapojuje do projektů vědeckého výzkumu a reprezentace v zahraničí.

Roman Giebisch (Národní knihovna ČR) hovořil o nám velmi dobře známých akcích – o původní české [Noci s Andersenem](#) [16], která se rozšířila do řady zemí celého světa, a o projektu [Bookstart](#) [17], v českém prostředí nazvaném S [knížkou do života](#) [18]. K této mezinárodní aktivitě se ČR připojila v roce 2018.

Portálu digitálních parlamentních knihoven zemí V4 se věnovali **Natália Petranský-Rolková** a **Peter Sedláček** (Parlamentní institut – kancelář Národní rady SR). Od roku 2002 spolupracují ČR a SR na projektu [Česko-slovenská digitální parlamentní knihovna](#) [19], z podnětu Maďarska se v roce 2011 začal budovat [Portál digitálních parlamentních knihoven](#) [20] Visegrádské skupiny. Z historických důvodů se k zemím této skupiny přidalo i Rakousko.

Szabolcs Dancs (Széchényiho národní knihovna) zdůraznil význam otevřenosti a přístupnosti dat pro uživatele v souvislosti s přípravou nového [Pojmového modelu bibliografických informací IFLA LRM](#) [21], s tvorbou maďarského terminologického slovníku RDA i s využitím systému Koha pro modelování dat v RDA jako propojených dat. Jako odborník na autorské právo neopomněl Směrnici

o autorském právu na jednotném digitálním trhu ([Directive on copyright in the Digital Single Market - DSM Directive](#) [22]). Nový slogan pro knihovny by podle něj mohl znít: „Vypusťte data ven! A vpusťte uživatele dovnitř!“

Na mnohovrstevnost procesu implementace pravidel RDA v Maďarsku poukázala **Szabina Ilácsa** (Széchényiho národní knihovna). Upozornila na řadu dosud nevyřešených otázek tohoto procesu a na maďarský přístup k zavádění pravidel RDA.

O hodnocení digitálních fondů a služeb na základě knihovních norem informovala **Rita Rado** (Univerzita Eötvös Loránd v Budapešti). Prezentovala výzkum hodnocení služeb Elektronické archivy a databáze periodik s využitím ukazatelů výkonnosti, obsažených v normách [ISO 11620 Ukazatele výkonnosti knihoven](#) [23] a [ISO 16439 Metody a postupy pro posuzování vlivu knihoven](#) [24].

[25]

Pohled do jednacího sálu v historické budově Národní rady SR (foto: Michal Kalnický, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

Blok Úspěšné mezinárodní, evropské a národní projekty v knihovnách zemí V4

Blok moderoval Jaroslav Šušol, děkan Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě.

Anna Cajthamlová (Národní knihovna ČR) a **Pavel Kocourek** (INOVATIKA) ve svém příspěvku představili vývoj [Krameria](#) [26] jako nástroje na zpřístupnění děl nedostupných na trhu i aktuálně řešené úlohy z této oblasti. Následně pak **Pavel Kocourek** seznámil přítomné s dalšími plány vývoje systému [ProArc](#) [27], který je určen ke zhotovování digitálních objektů pro systém Kramerius.

Dóra Gaálné Kalydy (Knihovna a informační centrum Maďarské akademie věd) zdůraznila novou roli vědeckých knihoven v období měnících se požadavků na jejich služby. Vyžaduje to i nové formy

spolupráce, obnovu zastaralých IT systémů a technologií, digitalizaci a ochranu kulturního dědictví - vše s důrazem na změny v knihovnách a postojích jejich pracovníků.

Árpád Maczelka (Széchényiho národní knihovna) podal zprávu o průběhu [Projektu systému národní knihovny](#) [28]. Ten byl vytvořen v roce 2017 spolu s Vládní agenturou pro rozvoj informačních technologií. Cílem projektu je dosáhnout výrazného celkového vylepšení IT infrastruktury a služeb této knihovny v zájmu vyrovnání se s výzvami 21. století. Softwarové řešení vychází ze systému [FOLIO](#) [29] (Budoucnost knihoven je otevřená - The Future of Libraries Is Open). Dále se počítá s vytvořením digitalizačního střediska Maďarské národní knihovny jako jednoho z největších ve střední Evropě.

Petr Žabicka (Moravská zemská knihovna) představil český portál [Knihovny.cz](#) [30] jako uživatelsky orientovaný vyhledávací portál, založený na svobodném softwaru [VuFind](#) [31].

O projektu [PERO](#) [32], jehož smyslem je pokročilá extrakce obsahu tištěných a ručně psaných dokumentů pro lepší přístupnost a použitelnost, hovořil **Michal Hradiš** (Moravská zemská knihovna). Cílem projektu je vytvořit technologii a nástroje, které vycházejí z nejmodernějších metod počítačového vidění, strojového učení a jazykového modelování. **Petr Žabicka** dále účastníky kolokvia seznámil s vývojem projektu [ObalkyKnih.cz](#) [33] od jeho vzniku v roce 2008 jako jednoduché služby na sdílení úsilí o naskenování knižních obálek za účelem obohacení knihovnických katalogů přes rozšíření o periodika, obsahy až po seznamy odkazů a poznámek i portréty autorů.

Tomáš Foltýn (Národní knihovna ČR) popsal účast českých knihoven na tvorbě digitální výzkumné infrastruktury pro umění a humanitní vědy známé jako [LINDAT/CLARIAH-CZ](#) [34]. Mezi základní cíle této infrastruktury patří zpřístupnění digitalizovaných dat relevantních pro oblast humanitních věd široké vědecké komunitě a studentům v ČR i zahraničí a získání přístupu k podobným zdrojům dostupných v evropských sítích. Představil také základní úlohy zapojených knihoven, které mohou být inspirací i pro další podobné instituce ve středoevropském regionu.

Transdisciplinárním přesahům informační vědy do pedagogických věd v oblasti edukace informační a digitální gramotnosti žáků se věnovala **Pavλίna Mazáčová** (Masarykova univerzita). Uvedla příklad celorepublikového českého tříletého rozvojového projektu pod názvem [Co nebylo v učebnici](#) [35], který je primárně zaměřen na vytvoření funkčního společenství praxe učících knihovníků a učitelů a propojování principů neformálního a formálního vzdělávání. Sekundárním cílem projektu je publikování hotových vzdělávacích programů a metodik ve formě otevřených vzdělávacích zdrojů.

Blok Rozvíjení projektů a perspektiv mezinárodní spolupráce knihoven ze zemí V4+

Blok moderoval Alojz Androvič z Univerzitní knihovny v Bratislavě.

Na dlouhodobé uchování digitálních dat (long term preservation, LTP) a možnosti spolupráce zemí V4+ v této oblasti se zaměřil **Milan Rakús** (Univerzitní knihovna v Bratislavě). Upozornil na nedostatečnost této spolupráce a její obtížnou koordinaci při množství existujících formátů dokumentů. V ČR jde o projekt [Národní digitální knihovna](#) [36], v Maďarsku o [FOLIO](#) [29], v Polsku o [CREDO](#) [37], ve Slovinsku o [e-ARH.si](#) [38].

Jana Matúšková a **Peter Hausleitner** (Univerzitní knihovna v Bratislavě) si připravili příspěvek o archivaci webových stránek a dokumentů vzniklých přímo v digitální podobě na Slovensku. Univerzitní knihovna v Bratislavě se v roce 2015 zapojila do projektu [Digitální prameny](#) [39] s cílem vytvořit technologickou a organizační infrastrukturu pro systematický a řízený sběr webu a archivaci elektronických publikací.

První dva roky maďarského [pilotního projektu archivace webu](#) [40] popsal **Márton Németh** (Széchényiho národní knihovna). Informoval o vývoji projektu i o záměru soustředit se na mezinárodní formy spolupráce s webovými archivy v zemích V4 s cílem shromáždění a konzervace maďarských webových dokumentů nebo dokumentů, které s nimi souvisejí a které se nacházejí

mimo maďarskou doménu (.hu).

Zdenko Vozár (Národní knihovna ČR) prezentoval rozvoj [webového archivu ČR](#) [41] a zdůraznil úlohu národních knihoven v ukládání a zpřístupňování dat, která je třeba analyzovat za pomoci nových technologií. Národní knihovna ČR ve spolupráci s partnery z akademické sféry realizuje pilotní projekt, který se právě tímto směrem rozhodl vydat. Přednášející také zdůraznil, že je nutné uvažovat o tom, pro koho je webový archiv určen a komu nebo čemu má sloužit.

Michal Indrák (Moravská zemská knihovna) přítomně seznámil se systémem CDArcha (podrobně viz [příspěvek z konference Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě 2018](#) [42]) jako nástrojem pro kolaborativní zpracovávání a ukládání dat z optických disků (např. z CD-ROM a DVD) v českých knihovnách. S jeho využitím jsou data bezpečně uložena a připravena na import do LTP úložiště.

O stavu [Virtuální národní fonotéky](#) [43] informovala **Iva Malinová** (Národní technická knihovna). Unikátní databázi záznamů zvukových nosičů uložených v českých institucích různého typu – v knihovnách, komerčních vydavatelstvích, v Českém rozhlasu i televizi – má Národní technická knihovna ve své správě od roku 2018. Prezentovány byly i nové služby a plány do budoucna.

Filip Šír (Národní muzeum) představil projekt [Nový fonograf: Naslouchejme zvuku historie](#) [44], který v roce 2018 spustilo Národní muzeum. Projekt je zaměřen na zachování rozmanitých sbírek mechanických zvukových nosičů roztroušených po celé zemi. Přednášející posluchače podrobně seznámil s partnery projektu a s cíli a úkoly, které stojí před realizačním týmem.

Ve spolupráci s **Peterem Laurencem** (Harvardova univerzita) si Filip Šír dále připravil prezentaci o spolupráci na [mezinárodní bibliografii diskografií](#) [45], světovém kolaborativním projektu, iniciovaném Výborem pro diskografii [IASA](#) [46]. Při budování bibliografie je spolupráce klíčovým prvkem – vytváří se síť partnerů z řad partnerských sdružení, paměťových institucí a jednotlivých sběratelů. Cílem je bibliografii bezplatně zpřístupnit na webu IASA.

Norbert Végh (Slovenská knihovna pro nevidomé Matěje Hrebendy v Levoči) představil nejnovější služby pro zrakově postižené. Od letošního roku zavedli do praxe mobilní aplikaci [SKN Corvus](#) [47], která ulehčuje stahování a poslech zvukových knih.

Dušan Katuščák (Státní vědecká knihovna v Banské Bystrici) ve své prezentaci uvedl výsledky evropského výzkumného projektu transkripce rukopisných textů. Představil inteligentní technologii, která je v rámci digitálních humanitních věd zaměřena na automatický přepis rukopisných textů, nacházejících se v paměťových a fondových institucích. Ve svém experimentu použil výzkumnou softwarovou platformu [Transkribus](#) [48], která se vyvíjí v rámci evropského vědeckého inovativního projektu [READ](#) [49], na automatický přepis sbírky rukopisných listů zakladatele slovenského muzejnictví Andreje Kmeťa.

Na závěr jednání přijali účastníci kolokvia (kterých bylo na 120 z celkem devíti zemí) [Prohlášení účastníků 8. kolokvia knihovnicko-informačních expertů zemí V4+](#) [50], kterým se přihlásili k cílům Manifestu knihoven pro Evropu.

Všechny prezentace jsou zveřejněny na [webu kolokvia](#) [51].

Uznání a poděkování patří organizačnímu týmu Univerzitní knihovny v Bratislavě v čele s generální ředitelkou Silvií Stasselovou za kvalitní a inspirativní odborný program, přitažlivý volitelný doprovodný program (plavba lodí po Dunaji s prohlídkou expozic v Centru moderního umění [Danubiana](#) [52], prohlídka Univerzitní knihovny v Bratislavě a unikátní Bašagičovy sbírky islámských rukopisů, koncertní vystoupení komorního tělesa [Mucha Quartet](#) [53], prohlídka jednoho z nejmodernějších vinařství v Evropě [FLESKO](#) [54] v Modre) a organizaci celé akce včetně velkorysého přístupu k zajištění účasti pro hosty ze zahraničí. Poděkování směřuje i k [pražské organizaci SKIP](#) [55], která finančně přispěla úhradou cestovního na kolokvium.

[56]

Návštěva Centra moderního umění Danubiana (foto: Štefan Sebeš, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

[57]
Plavba lodí po Dunaji do Centra moderního umění Danubiana (foto: Štefan Sebeš, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

[58]
Prohlídka unikátní Bašagičovy sbírky islámských rukopisů (foto: Ludovít Zupko, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

[59]

Prohlídka vinařství ELESKO v Modre (foto: Michal Kalnický, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

[60]

Ředitel Moravské zemské knihovny Tomáš Kubíček zahajuje vernisáž výstavy Milan Kundera: (neztracen) v překladech v Univerzitní knihovně v Bratislavě (foto: Róbert Erent, Univerzitní knihovna v Bratislavě)

Na webu kolokvia najdete i další fotografie z [odborného](#) [61] i [doprovodného](#) [62] programu.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-2/8-kolokvium-knihovnicko-informacnich-pracovniku>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-2/8-kolokvium-knihovnicko-informacnich-pracovniku>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/otrubova-alena>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2019-rocnik-28-cislo-2>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/knihovnictvi-v-zahranici>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/rozvoj-knihoven>
- [7] <https://www.ulib.sk/>
- [8] <https://www.ifla.org/>
- [9] <http://koncepce.knihovna.cz/knihovnicky-manifest-pro-evropu/>
- [10] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova1.jpg>
- [11] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova2.jpg>
- [12] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova3.jpg>
- [13] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova4.jpg>
- [14] <https://polona.pl/>
- [15] <https://www.svkbb.eu/>
- [16] <http://www.nocsandersenem.cz/o-projektu.html>

- [17] <https://www.booktrust.org.uk/>
- [18] <http://www.skizkoudozivota.cz/>
- [19] <http://www.psp.cz/eknih/>
- [20] <http://www.v4dplplus.eu/>
- [21] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-2/pojmovy-model-bibliografickyx-informaci-ifla>
- [22] https://multimedia.europarl.europa.eu/cs/digital-single-market-copyright-directive_3004_pk
- [23] http://wiki.knihovna.cz/index.php/ISO_11620
- [24] https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj56v-fuoHjAhUIU1AKHb31CkMQFjADegQIBhAC&url=http%3A%2F%2Fproduccion-uc.bc.uc.edu.ve%2Fprogramas%2Fdoc%2Fconmuta%2Fudo%2FISO16439-2014.pdf&usg=AOvVaw1pLcwLiv8_Ast0A7ChL
- [25] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova5.jpg>
- [26] <https://system-kramerius.cz/>
- [27] <https://www.czechdigitallibrary.cz/archiv/proarc/>
- [28] <http://www.oszk.hu/okr-projekt>
- [29] <https://www.folio.org/>
- [30] <https://www.knihovny.cz/>
- [31] <https://vufind.org/vufind/>
- [32] <https://www.vutbr.cz/vav/projekty/detail/28881>
- [33] <https://obalkyknih.cz/>
- [34] <https://lindat.mff.cuni.cz/cs/>
- [35] <https://www.conebylovucebnici.cz/>
- [36] <https://www.ndk.cz/o-projektu>
- [37] <http://www.elka.pw.edu.pl/Dzialalnosc-naukowa/Projekty/Projekty-finansowane-przez-NCBR/CREDO-Cyfrowe-Repozytorium-Dokumentow>
- [38] http://www.arhiv.gov.si/si/delovna_podrocja/projekt_e_arhsi/
- [39] <https://www.webdepozit.sk/>
- [40] <http://mekosztaly.oszk.hu/mia>
- [41] <https://www.webarchiv.cz/cs/>
- [42] https://bulletin.skipcr.cz/prezentace/archivy-2018/Hruska_Zabicka.pdf
- [43] <https://www.techlib.cz/cs/83975-virtualni-narodni-fonoteka>
- [44] <http://novyfonograf.cz/>
- [45] <https://www.iasa-web.org/international-bibliography-discographies-worldwide-collaborative-project>
- [46] <https://www.iasa-web.org/>
- [47] <https://www.sk.n.sk/dk/mobilna-aplikacia/popis-aplikacie>
- [48] <https://transkribus.eu/Transkribus/>
- [49] <https://read.transkribus.eu/>
- [50] <https://kolokvium.ulib.sk/vyhlasenie-ucastnikov-kolokvia-v4/>
- [51] <https://kolokvium.ulib.sk/prezentacie-na-stiahnutie/>
- [52] <https://www.danubiana.sk/>
- [53] <http://www.muchaquartet.sk/>
- [54] <https://www.elesko.sk/>
- [55] <https://www.skipcr.cz/regiony/01-praha/>
- [56] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova6.jpg>
- [57] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova7.jpg>
- [58] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova8.jpg>
- [59] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova9.jpg>
- [60] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/620/otrubova10.jpg>
- [61] <https://kolokvium.ulib.sk/fotogaleria-konferencia/>
- [62] <https://kolokvium.ulib.sk/fotogaleria-sprievodny-program/>